

G h e o r g h i ț ă B r e b e n a r

I a r n a î i c a o m i r i a s ă

E d i t u r a M a r i n e a s a
T i m i ș o a r a , 2 0 0 6

Gheorghiță și literatura dialectală

Literatura dialectală nu este o invenție românească. Ea există și la alte popoare, aproape la toate popoarele lumii.

La noi, nu numai Gheorghiță Brebenar scrie în grai, ci un grupuscul, o populație nu prea numeroasă, fremătând de fericire că există o invenție, cu publicul, fanii, criticii, mijloacele specifice de popularizare. O lume ce acum, deși scoate cărți, se adresează mai mult publicului ascultător. O lume care ascultă mai mult decât scrie. O lume cauzată de o industrie. Da, există mașini de ascultat. Radioul, spre exemplu. Cu un public ușor de câștigat, dornic de evenimente și distracții, un public care, chiar ocupat cu treburi mărunte, e dispus să asculte ceva care nu-l distrage de la lucru, nu îi pune întrebări majore, dar îl amuză, îi șterge starea de ne-plăcere prin aglomerarea de evenimente senzaționale ce îl îngrozesc și-l deprimă.

Desigur, mașinăria contemporană coexistă cu tradiția. O tradiție ce nu e numai a vorbirii, ci și a scrierii dialectale. Bănățenii au mândria (ce popor fălos și îndărătnic) de a avea o istorie a literaturii în dialect, ideal ce atrage bănățenii din toate țările din jur. S-a creat un gen și un tip de scriitor, expansiv, mai mult vesel decât trist, mai mult «șod» - glumeț decât comic, „comogiant” și poznaș, extravertit și în dispoziția mereu autoironică de a face pe deșteptul...

E totuși un tip contemporan. Un tip care meditează asupra vremurilor de azi, mai bine zis, de acum. Un tip ce nu are un trecut diegetic, vede lucruri în desfășurare, cu un ochi atent la detalii compromițătoare, atitudini sancționabile și care caută de zor cuvinte în tezaurul rostirii dialectale spre a le îmbrăca în aura vorbei născătoare de comic.

Văd și spun este deviza acestei populații vesele și fără grija de mâine. Fiecare autor este un membru fondator, un tip cu vocația începutului, un înaintemergător și un original, într-o armată de tipi geniali care vorbesc toți deodată despre cam aceeași problemă, muierea țâfnoasă, muierea rea de muscă, politică și șmecheri, șmecheri și șmecherii, „paori” care au uitat să facă treabă fiindcă nu rentează și acum vorbesc, în graiul lor, despre o anume stare de fericire.

Problema se pune dacă această literatură este artificioasă, adică artistică, sau este genuină, neprefăcută, folclorică. Naivă și romantică. Este expresia unui spirit popular ce comunică în versuri sau este expresia personală a unei aventuri estetice. E atât de plăcut să te exprimi în graiul de acasă când nu ai nimic de spus, când, vorba lui Henri Wald,

sporovăiești, flectă-rești, vorbești ca să te afli în treabă. E o literatură coborâtă cu tradiția ei în postmodernitate. E facilă, reală, directă inteligentă, speculând cu forme brutale idei ce te fac mereu să te gândești la forma cuvintelor pornind de la înțelesul imediat pe care ți-l induce... Neatentă la formă, te invită să cercetezi cum e făcută, din ce e făcută această formă. Și nu cu gravitate, ci cu grație ironică, cu veselie, haios, adică cu știința comunicării contaminate.

Rabelais folosea și el comoditățile dulci ale limbii vorbite, așa cum făcuse și Theocrit ...qui se vante n'avoir jamais attiré une muse étrangère en son pays (F. Brunot, *Histoire de la littérature française*, Tome II, Paris, 1905, p. 174). Aceleași tentații le-a avut și Balzac, ce avea origini din Turaine: Le patois le hante à chaque instant, le mot du pays vient et le frappe de sa sonorité expressive. Il le recueille avec l'amour, le presente, quand il ne le prend pas à son compte (F. Brunot, *La langue française*, in *Histoire de la langue et la littérature française*, publiée sous la direction de L. Petit de Julleville, Paris, p. 759). Sonoritatea, pitorescul, expresivitatea fonetică a atmo-sferei sunt premise ale specificului literar, conturând imaginea unui mediu și fiind realizate prin expresia involuntară, dar și de plăcerea conștientă a rostirii unei diferențe, cea dintre limbajul anost, corect, dar util al limbii comune și brutalitatea stranie, patetică, emoțională a lexicului mărginaș, dialectal, al lumii de jos, rostit cu mândrie, expus ostentativ în contextul onorabil.

E și o plăcere de a sparge normele limbii cu o satisfacție de a rosti imediate cuvinte ce descriu, inedit pentru alții, și intim, plăcut, euforic, firesc, involuntar ceea ce simte vorbitorul. E o violentare a limbajului *haut*, *hoch*, în favoarea celui *bas*, popular, nebăgat în seamă, și totuși existent. E o subliniere, cu plăcerea colecționarului, a unei evidente. O comoditate care induce ideea că literatura dialectală este suficientă. Este «suficientă» pentru că e «suficient» să scrii în dialect ca textul să fie considerat literatură dialectală. Poetul Gheorghiiță scrie euforic despre toate câte le tră-iește în zona fericită a Ocnei de Fier. El este contemporan cu toți, ascultă la radio și vede la televizor, citește presă și literatură, istorie și filosofie, dar atunci când se manifestă personal rostește cuvintele așa cum îi vin lui, cum le simte în lumea atât de fericită din jur. Cu identitatea locală, cu casa, strada și vecinii lui, cu primarul și cu satul lui, cu orașul lui din apropiere, cu regiunea și cu Băsescul ori Iliescul lui. Toate aceste fericiri existente îi provoacă o fericită stare de contes-tare, de bălbâială matinală, de sporovăială zilnică, de efuziune monologală confesiv-politică.

Poetul Gheorghiiță este un fericit. El a scăpat cu viață de pe urma unui infarct miocardic acut. Și acum, mulțumită lui Dumnezeu, își exercită spiritul viu asupra contribuabilului din Banat. Om cu frica lui Dumnezeu și cu apucături meschine, dar sortite gloriei. Scrie, citește, vorbește mai mult decât muncește. Nu reflectează, că nu merită, dar dă cu tifla, mai spune una, mai zice alta, și timpul prezent se înființează în formele unei artisticități contemporane. Ea permite existența în derizoriu, diurn, efemer. E marginală și ironică... O voce care nu iubește manelele, dar le ascultă, o voce care nu iubește kitchul, dar se află în țarcul acestuia legat cu mii de fire, o voce care iubește literatura cultă, pe care a citit-o în operele ei esențiale, poveștile lui Creangă și „Poezii” de Eminescu.

Poetul țărăn știe de Coșbuc și Tata Oancea, de Ion Căliman și taica Ștefan Pătruț, fie-i țărâna ușoară, de Petru Gheți și de familia Șovre, de George Gârda... Știe de Victor Vlad Delamarina, și acum ia sama la Băsescu, personaj popular, care folosește nu numai exprimarea liberă, dar și o mentalitate tradițional folclorică. Poezie populară scrisă de un autor cult – se spune în mod tradițional despre această literatură. O literatură diferită de

cea a „scriitorilor țărani” care scriu în limbaj cult spre a dovedi că nu sunt o pătură incultă, fără acces la civilizație, chiar dacă își câștigă existența manual.

„Scriitorii dialectali, chiar dacă afirmă ostentativ, dar se poate altfel, formele cuvintelor, sunt legați de realitatea afectivă a lumii, nu scriu texte jurnaliere, nu accentuează numai senzaționalul din cotidian, ci exprimă sentimente și idei în această limbă ce este mai îndeaproape, știind că aceste cuvinte, pierzându-și caracterul oral, fiind scrise, o să intre în istorie.” Așa cum Creangă a scris în dialectul moldovean cu bună știință, dar a fost asimilat de români ca un monument al limbii literare românești, așa Gheorghiuță, Ion, Pătru, scriu fiind conștienți de aspectul colectiv, ofensiv, dirijat al colecti-vității „creatorilor dialectali”, spre a impune nu monumente, ci o stare colectivă, aceea a literelor bănățene, cu diferența ei vizibilă, detectabilă și prin limba ei nu traduc din limba română standard, ci creează în dialectul lor forme sensibile, frumoase.

Titu Maiorescu discuta despre frumusețea în sine, despre suficiența de a scrie în dialect spre a aparține acestei literaturi. Ei doresc, la fel ca Mistral, să exprime o sensibilitate țără-nească, o stare a vieții poporului din Banat, cu formele ei sonore, de care această lume se simte legată intim, cu toată ființa, adică, și, lipsită fiind de această funcțiune marginală a vorbirii în dialectul viu și fălos, nu își găsește identitatea. Rostirea regională nu reduce limba și literatura cultă, ci o îmbogățește. De o sută de ani, nu mai vorbim despre începuturi, ci despre un fenomen – sutele de cărți apărute în Banat de la Victor Vlad Delamarina și George Gârda până la Ghiță Brebenar, Adrian Gerhard, Dorina Șovre, Dimitrie Acea etc.

Banatul, în gingășia lui austriacă, în latinitatea lui sud-estică, imperială, nu s-a dezbrătat de obiceiul de a vorbi în dialect, obicei pe care l-a observat și Lucian Blaga. Vorbirea în dialect nu este o rușine. Nu trădează originea joasă, ci invers, apartenența la o civilizație elevată, căci, nu-i așa, Banatu-i fruncea ! Limba aceasta, care a făurit o literatură, ca de altfel și aromâna, este exersată la orice nivel, de la doamnele din societatea aleasă, la profesorii universitari.

Limbajul acesta nu e numai fălos, mândru, și strâns legat de un *modus vivendi*. El exprimă o mentalitate. Ești fericit acolo unde ești. Patria este acolo unde te afli. Acolo este și binele din lume. O privire acidă și tandră, jovială, îmbracă într-un discurs camaraderesc o înțelepciune, experiențe îndelungi. Aceea că trebuie să îți cultivi grădina, că prin muncă, onestitate și bun simț, construiești un paradis. Care e Banatul.

Tudor Arghezi, George Călinescu, Camil Petrescu au fost, au văzut și au plecat. Au înțeles Banatul așa cum e. Cu pragmatism și fără regrete. Au plecat îndrăgostiți de Banat. Și-au dat seama că nu pot sparge un cod cultural cu care nu aveau afinități. De aceea a circulat ideea că această literatură este suficientă sieși. E suficient să scrii în dialect ca să intri în aria acestei literaturi. E suficient să scrii cuvinte bănățene ca să se facă literatură. E acolo atâta ironie, subtilă înțelegere a lumii, o pornire irepresivă către spectacol și trăire sub zodia gratuității artei. Banatul, cu rafinamentul său sud-muntean, cu îndrăznelile oportune ale Ardealului, prezintă o lume care își cunoaște identitatea și care caută formele specifice de a o reprezenta. Această șagă ironică, această verbigerare tragicomică, în confuzia comunului cu evenimentul, această descripție agasantă a frustrantelor sâcăileli de fiecare zi, aduce un suflu nou.

Iosif Cireșan Loga, condeierul de nouăzeci de ani, vorbea despre o contemporaneitate vie în deplinătatea ei superbă. Ca în paradis.

Așa cum este, așa cum a lăsat-o Dumnezeu, fără conștiința păcatului și fără a fi judecată.
Aici, totul e atât de bun că nu mai trebuie supus judecății.

Prof. dr. CĂLIN CHINCEA

Doresc să îmi exprim since-rele mele mulțumiri domniei sale domnului Cocoș Adrian și firmei S.C. «Li» SRL Bocșa pentru sprijinul financiar acordat, fără de care acest volum de versuri în grai bănățean nu ar fi văzut lu-mina tiparului.

Gheorghiță Brebenar

Cablu lu Cocoș

Îl suduie măi toț Fierarii
Pe domnu... Adi Cocoș,
Ăl cu cablu gie la Bocșa,
Cu programie pântru... moș !

Favorit, Taraf șî Etno,
Dracu să lie-nnoage firu,
Că dac-ar fi după minie
Io le-al șcierjie cu peșchiru !

Că la ășcia nu mă uit :
Șie să vād ? Țăgani, maniele !
Carie-ș pun pe piept brățări
Șî-s plini cu aor, iniele !

La Taraf, nie cântă Guță
Șî pe Favorit – „de Vită”...
Ca să viez... ăsta, țăganu,
O băgat lumia-n ispită !

Dă-nie programie ! Bagă șciri,
Schimbă... fă șie șcii măi binie !
Bagă, mă, documentară
Șî ascultă-mă pe minie :

Io mă uit pe Pax, Geografic,
Nu fotbal șî politică ;

Câci-un film la Pro-Teve
Și pe Prima, când îm pică !

Și pe Antena, pe Hallmark,
Noapcea fiest pe Gold Privat,
Ca s-o văd pe doamna Liza
Cum să țuțulă în pat

Și cum jiemie, cum să sușie,
Șticuri câcie nie arată !...
Io gângiesc, în proasta-m mincie,
Că mi-s pe lumia ailaltă !

Dar muieria mie, Măria,
Ca majuru-m dă comanda :
Stânjie, mă, televizoru,
Dă-m mie... telecomanda !

Io că nu ! Lasă-mă câta,
Dormi, fii bună, ci-oginieșcie,
Lasă-mă s-o văd pe... doamna,
Că prea mult să chinuieșcie !

Io mă uit pân' giminița,
Să văd țăță, buză, crași !
Dar muieria mie, Măria,
Mă trimicie la tri drași !

Și când horcăie-m dau sama
Că doarmie, ca mățu-n poală ;
Io iară mă uit la... alia
Carie-s fiest în pielea goală !

Poacie să-l suduie Fierarii
Pe Cocoș cu firma „Li”,
Mie mi-s draji a lui programie,
Fiincă-m plac... muierili !!!

*18 martie 2005
Ocna de Fier*

Gie la Zăponic la valie

Gie la Zăponic la valie,
O țâgancă-m iasă-n calie.
O fost la culies gie murie,
Pe Lisava, în pădurie.

Avia o sucnă piestriță,
Pe cap o cârpă-niegrită ;
Iera plină gie sudoarie
Șî obrazu ars gie soarie.

Iera toată înspinată,
În mână cu o găliată :
O fost să culiagă murie
Pe Lisava, în pădurie.

Pântr-un colț uscat gie pită,
O țâgancă-i năcăjâtă,
Plânjie șî miereu suspină
Șî năcazu șî-l alină.

Gie la Zăponic la valie,
Nu măi vād niși drum, niși calie.
Sâmt că mă ia cu durierie
Când alți chinuie-n tășierie.

*20 septembrie 2004
Ocna de Fier*

Tot la sat îi veșnișia !

Cătă linișcie-i în sat,
Parcă-i Raiu gie plășierie,
Cășâlie or adurmit,
Câni parcă-or amuțât,
Satu doarmie în tășierie.

Rar s-augie vriun mârțan
Carie miaună în noapcie :
Ori mârța l-o părăsât,
Poacie ș-o găsât drăguț
La vrio casă măi gieparcie.

Găinilie toacie dorm
În corielnic, sus, pe băt.
Cocoșu-i gie unu sângur,
Dar parcă-i pria amărât

Fiincă iarna asta, dragă,
O vienit cam amânat,
Gi-am gânșit că nu măi vinie
Și nie fașie gie rușânie,
Să nu ningă pestă sat.

Cum o fost șî la Crășiu :
Nu tu frig șî nu tu niauă,
Dușan fest s-o pregăcit,
Ca s-o tragă în potreauă.

Babilie s-or bucurat
Că nu-i niauă,-i cald șî-i soarie,
Dar șî dacă ar fi nins,
Să văitau șî s-ar fi plâns,
Că au rieumă la pișioarie.

Moșî, câta măi bechieri,
Fac manievrie ...prân podrum,
Cu vriun șol, ori vrio uiagă,
Că la sat îi multă ...trabă
Șî, ca să scapie gie babă,
Îl șânstăsc pe Moș Crășiu.

Iac-așa-i aiși, la Fier,
Ba ! ...în toată România !
Bini-o zâs ăl cari-o zâs,
Că la sat îi ...veșnișia !!!

*23 ianaurie 2005
Ocna de Fier*

Să vaită popii

Să vaită bietu popa Ion
Cătră părincilie Zărie
Că nu măi vinie lumia, mă...
Duminica la liturghie.

Ai cinieri niși nu îț măi spun,
În iei nu poț să ai vrio bază,
Că-n devlă n-au giecât fotbal
Șî numa sex fiest tot visază.

Joacă la loto șî la cărț
Șî-aruncă bani... cu milioanie,
Dar la bisărică nu vin,
Ca sfințî să nu îi zogoanie.

Mă... lumia asta s-o schimbat,
Că nu-i măi șinstă ș-omenie,
Nie-ntoarșiem gie unge-am pliecat :
La cal, la loitră șî coșie.

Nu să măi criege-n Dumniezău,
Parcă am fi cu toț țâgani !
Șî nie-nchinăm lu Belzebut,
Nie vingem suflietu pe bani.

Nima nu nie dă ajutor,
Statu... să fașie că nu șcie
Șî guviernanțî ăi alieș
Bagă poporu-n sărășie.

Bisăriși nu pria să măi fac,
Că nu îs bani șî nu-i aviere,
Dar pocăițî fiest răgică
Palacie pântru mângâiere.

Șî vin cu bani, gie-i amăjiesc
Pe ai sărași, români, creșcini,
Să vină să să-nchinie lor,

Să-ș împlie suflietu... cu spini.

*15 mai 2004
Ocna de Fier*

Lună plină

Lună plină, lună plină,
Pe cinie șinie cie-alină ?
Noapcia când ies stăililie,
Țâie-ț pun mărjelilie.

Lună plină, șieru-ț sfânt,
Dai lumină pe pământ,
Pestă munț, gialuri șî casă,
Lună, ieșci ca o miriasă.

Numa tu măi ieșci în starie
Mie să-m dai alinarie.
Îm ieșci dragă... lună plină,
Pestă minie ieșci stăpână.

Lună plină, lună plină,
Laș fereangu gie lumină.
Tu ieșci baș ca mama bună,
Noapcie bună, dragă lună.

*2 aprilie 2004
Ocna de Fier*

Alcie vriemuri îs acuma

Alcie vriemuri îs acuma,
Dar ni-i casa măi săracă...
Parcă nu-i măi bucurie
Când nu ai niși fân la vacă,
Dapi-atunșia vriei cu sâla
Ca vaca vițâl să-ț fecie,
Podu-i gol șî bacie vântu,
Scârțâie ușa-n părecie.

Că la noi îi ca la nima :
Toacie nie vin căci-un pic,
Dumniezău ori că Sătana
Nie joacă la loz în plic ;
Niși nu șciu șie om măi fașie,
N-aviem lucru șî niși bani,
Dar șciu că ni-o luat năincie
Ai măi mulț gintră țâgani.

Tot îi binie, viez cu uica,
Să șăz la televizori,
Cie uiț la forbal șî mozi
Zâua-noapcia, până-n zori,
Șî măi schimbi ălie programie,
Că no fi vriun lucru marie
Să viez muieri gispuiacie,
Buză, țâță șî pișioarie.

Că șî așcia, țucă-i uica,
Fac parcie gin lumia noastră,
Că lăsată îi în liejie
Ca muieria să sminciască !
Gie la Ieva-i lăsat rău,
O fost ca o țăujână,
Adam n-o măi stat pe gânduri

Și iut o prins-o gie mână.

O fi tras-o în vrio tufă
Și o rânduio-tarie,
Că pria umbla goală pușcă
Și să fâțâia la soarie !
Și gi-atunșia, gin vechimie,
Moda s-o pro' ntors-năpoi,
Alt Adam și altă Ievă
Fac la șticuri prântră noi.

*27 octombrie 2002
Ocna de Fier*

Soacra și Moș Nicolaie

Îl așciept pe Nicolaie,
Poacie că-m adușie șieva,
Dar o vienit măi năincie
Soacra gie la Corniereva

Cu șinși sași plini cu crumpiri,
Tri purșiei, brânză și șiapă ;
Io-am gângit că îm pierd mincia
Și îi dau drumu pe apă.

Cum nu-m pufără crumpirii,
Am și albit în obraz ;
Soacra iut mă și întrabă :
Îi vriun bai... ori vriun năcaz ?

Șie năcaz ? Nimic, mămico,
Numa zâ-m dumeta mie :
Șie-i cu-atâta crumpiramă ?
Io... așcieptam s-aduși răchie !

Ba ț-ar fi adus mămica –
Anu ăsta n-or fost prunie
Niși cât să puni pe scovardă,
Numa mieră și gutânie.

Dar gie mieră n-am făcut,
Poacie oi fașie la anu ;
O nu șcii.....mânșie-l cu potca,
Că s-o buturit căzanu.

Iac-așa o vienit soacra,
Dumniezău, Iel să o țână,
Că îi vriednică, frumoasă
Și îi marie gospogină.

Numa Moșu Nicolaie
Gie minie iel s-o zuitat.
Am căutat în toț păpușii
Și nimica n-am aflat...

14 decembrie 2002
Ocna de Fier

Sfatu doftorului

Sfatu doftorului spunie
Să fii în viață cumpătat,
Să nu mânși niși mult, niși binie,
Altfiel iești dus și condămnat

La boli și la dureri gie foalie,
O măi mult... herțu cie lasă,
Iut' vinie popa-n pătrăfir
Și-ț cântă prohodu-n casă.

Și niși bieutura asta
Șică nu ar fi baș bună,
Că bieii votcă, rum și biere,
Ori vrio răchie gie prună.

Niși nu șcii și măi poț fașie :
Să măi bei... să nu măi bei...
Ori că-i una, ori alaltă,
Ci-o luat douăzășii gie zmei.

Doftorii, să s-aflie-n trabă,
Mulcie lucruri isnoviesc :
Scriu la bumbi, prafuri, țâdulie
Carie niși nu să gășăsc.

Ba măi îi și câcie unu,
Gieșciept ca și baba Floarie,
Pântru dureri gie rieumă
Îț dă bumbi gie... sculătoarie.

Măi anțărț, aiși, la Fieru,

Mult s-or beciejât gie gripă ;
Or luat prafuri cu... chila,
Făcuce-n şpais gie vriun păcică.

Numa io cu taica popa
Am fiert răchie-ntr-o oală
Şî ni-am vingiecat gie gripă
Şî gie orşîşie... răşială.

Noi acuma ni-s în paşie,
Sănătoş şi plini gie vlagă ;
Popa-i dă cu tămâiatu,
Preociasa-i cam beciagă.

Numa că şî-a mie muierie
Ştrăfigă şi fiest tuşăşcie,
Dar clientaica tot nu-i taşie,
Pe minie mă măscărieşcie

Ca să iau la bumbi şi prafuri,
Să las dracului răchia.
Io vă zâc tot agievăru,
Asta-i muieria mie... Măria.

Că n-ascult gie domnu doftor,
Nişi gie domnu păcicari,
Cu-a lor mediţânuri mulcie,
Că iut' cie bagă-n şpitari.

Poacie să boscorogiască
Câci-or fi-n lună şi-n stălie,
Io-i dau cu răchie fiartă,
După liacurilie miele.

Că aşa moşu şi baba,
Şî ailalţ moş şi strămoş,
S-or vingiecat cu răchie

Și toț or fost sănătoș !

*24 decembrie 2003
Ocna de Fier*

Vino, dragă Moș Crășiunie

Moș Crășiunie, Moș Crășiunie,
Șciu că ieșci om tarie bun,
Vini la noi în toată iarna,
Tot în sara gie Ajun.

Lie-aduși la copii boboanță,
Țucurielie, jucării...
Ai miși, bucuroș cu toți,
Îț spun numa poezii.

Că la cinie toacie-s bunie,
Ți s-o dus viesta în lumie !
Ba măi mult, să-ț scriu o carcie,
În ia tot nu-ț pot a spunie.

Căț copii îs fără mamă,
Îs sărași și n-au nimica...
Cie-așciaptă și iei să vini,
Bariem dacă îț șciu frica.

Vino, dragă moș Crășiunie,
Vino și giescarcă-ț sacu,
Că în lumia asta strâmbă

Să şpăţarie... niecuratu.

Îs copii cari-au gie toacie,
Câcie-n lună şi în stălie...
Ai măi mulţ nu au nimica,
Nişi ţoalie să-ş pună-n şălie.

Moş Crăşiunie, Moş Crăşiunie,
Şciu că ieşci om tarie bun.
Şie ţ-am scris măi înăincie
Nu-s povieşti şi nişi minşiuni.

Ba... să mă feriască Sfântu
Să cie mint fără socoată,
Să mă prinţ la-nghesuială
Şi să-m altoieşti vrio boată !

*22 noiembrie 2001
Ocna de Fier*

Pită-n ţăst

Ca pe vremuri să găşăşcie,
Când şi când, în câci-o casă,
Bine-ar fi s-aibie tot natu
Câci-un ţăst, să-ş facă pită.
Cie cupringie-o-nfiorarie
Când o viez pusă pe masă
Şi când o tai cu cuţātu,

Parcă zâși că îi sfințată.

Parcă îi o adierie...
Zâși că-i biniecuvântată
Pita albă, a străbună,
Gie la Dumniezău lăsată :
Marie, rumienă, frumoasă
Și moalie cum îi pămuca,
Că-ț vinie să mânși ca prostu
Și să miestăși ca măimuca.

Că, măi bună, niși nu afli,
Nu îi niși vrio măgăzână,
Și nu-i așa frământată
Când ț-o fașie la mășână ;
Mult măi bună îi atunșia
Când frământată-i cu mâna,
Ori gie mama, ori gie baba,
Ori ț-o frământă... veșina.

Dar ca să știț cum stă traba,
Io la toț vă poviestăsc
Cum îi la noi rânduiala,
Cum să fașie pita-n țăst :

Fași un foc, liemnie uscacie,
Cam așa cât două brață,
Dar ca să îț fași tot lucru
Cie trieazăști gie giminiată.
După șie ai frământat-o,
Îi crescută și dospită,
Atunși iut' cu ia în tavă,
Sub căpac, o puni pe pită

Și o astruși cu căpacu,
Pestă iel arunși tot jaru,
Liemnie să gășasc în șopru,
Că li-o adus moșu, cu caru.
Și ia creșcie și să coașie,
Gie să îmflă ca buhaiu.
Cam după vriun șias jumacie,
Cie duși iucie cu vătraiu,

Traji tot jâghiu și șienușa
Și lie puni într-o parcie,
Vez că și aișia trăbă
Câta școală, câta carcie !
Binie îi să ai fânină
Și să cură, ca-n ierugă,
Pită-n țăst, galbină, marie
Cât o roată gie cieligă.

Țăstu asta, Doamnie Sfincie,
O rămas gin moș-strămoș.
Ăi bătrâni, ai gie pe vriemuri,
Ierau cu toț sănătoș,
Că-or mâncat pită curată,
Gin fânină cu tri nula,
Numa fleanca tot nu-m tașie,
Și-i tot dau cu tura-vura,

Că v-aș săturat gie minie
Și-m zășieț ca să-m țân gura.
Numa io o țân ca niamțu,
Cried c-am întrăcut mășura,
Dar n-aș vria să mi să-ntâmplie,
Că io șciu ungie mi-i pusă,
Ca să mă triezăsc odată
Că-i în altă parcie dusă.

Dar acu io tac gin gură,
Tră' să plec, am grabă marie,
Uica Goghe să grăbeșcie...
Poftă bună... salutarie !!!

1 noiembrie 1988
Ocna de Fier

Ianuarie

Ianuarie... îi prima lună
Și cu ea să-nșiepe anu :
Cârnați-n afumătoare
Îș așciaptă la grieu tâbanu,

Niaua lușieșcie la lună,
Noapcia-i lungă, zâua scurtă,
N-ai șie fașie, mânși și bieci,
Omori puricu pe burtă !

Și după cum îi călindaru,
În luna asta, a lu jierar
Mânși la sarmie, șonc și clisă,
Fiindcă-i frig în ianuar.

Și măi îs la sfinț... grămadă,
Sfântu Văsâlie ăl Marie,

Ș-atunși cum să șaz pe săc
Când șcii că îi sărbătoare ?!

Să trăiască luna asta,
Cu toț sfințî-n călindar,
Baș dacă a mie muierie
Îm tot zășie că-s măgar.

Io mă duc șî-m iau trăgula,
Ca să trag vrio litră, două,
Fiinc-afară niaua-i groasă
Șî pe șier îi lună nouă.

Ca să nu mă ia cu frig,
Să-m întrie rieuma-n oasă,
Mă duc să trag o răchie
Până când îm dau sub masă.

Pe toț sfințî carie îs
Îi șinstăsc cum să cuvinie,
Fiindcă luna Ianuar
Îi rășie... șî-n cuină-i binie.

*4 noiembrie 2005
Ocna de Fier*

Or vienit colindătorii

Or vienit colindătorii
Baș în sara gie Ajun,

Să câncie în sat la lumie
Colinz gi-a lu Moș Crășiun.

Fiecarie țânie-n mână
O uiagă cu răchie,
Șî niși aia nu pria tarie,
Fiinc-afară iera niauă,
Să nu-nghieță la pișioarie.

Or ajuns și în avlie,
La popa-al nostru, Căpuțan,
I-or cântat gie sănătacie,
Colinz pântru-ntrăgu an.

Tibi Boca, Țucă-l-mami,
Mașca, Luft ăl gie la valie,
S-o-ntrăcut unii cu alți,
Carie cântă ăl măi tarie.

Că s-o spăriat a mică
Gie o plâns în gura marie
Șî vrio doi corișci gie samă
Abia șăgiau pe pișioarie !

Numa că, după o vreme,
Popa li-o și dat răchia
Ș-or pliecat în jos, la valie,
S-or oprit la tanti Mia.

Bat în poartă, dau cu pumnii,
Măi s-o rupă gin țâțână,
Până unu gintră iei
Pe-alălalt l-o tras gie mână.

Tanti Mia, după o vreme,
Li-o gieșchis măi mult a lienie,
Iar Gruiescu iera-n sobă,
Îmbrăcat numa-n izmienie.

Or cântat colinz gi-a rându,
Ba măi mult gie iei șciucie,
Ș-or sporovăit gi-a-ntaina
Numa vrucie șî nievrucie.

Cu nea Costică în fruncie,
S-or pus cu toți la masă,
La melșpaisuri șî răchie,
Parc-or fost la iei acasă.

Gie colindătoriiășcia,
Lumia-n Fier o auzât
Că pân' la tri giminița
Cu Gruiescu s-or șinstât.

Vino, du-cie, adă, scoacie,
O fost buzărită Mia,
Până când colindătorii
Or bieut toată răchia.

C-abia măi șăgiau pe scamnie,
Unii cu capu pe masă,
Șî pe la tri giminița
Or pliecat cu toț acasă.

Mânie-zî la Sfânta Slujbă,
Gin toț câț or fost asară –
Vrio patru corișci, șî ăia
Galbini ca turta gie șiară !

*25 decembrie 2003
Ocna de Fier*

Șinie-o iventat răchia

Iac-așa încins pe spacie,
Pe divan, șad cu Măria
Ș-o-ntrăb : Haida, zî-i, muierie !
Șinie-o iventat răchia ?!

Ia să uit-așa la minie,
Ca mâțu la șobolan,
Șî m-o zâs că, sută-n sută,
Ăla o fost un biețâvan.

Io i-am zâs că nu să poacie,
Că o fi fost vriun om cu carcie,
Că, pe lumia ailaltă,
Ungie șăgie, arie parcie

Gie douan șî bieutură
Șî mâncă numa șie-i bun,
Că lui i-o fâtat mincia
Să bogicăie... în prun !

Tot mă-ntrăb, vuez, câtă școală
O avut în căpățână,
Să probiască șî să fiarbă
Comină, numa gie prună.

Și gin ea, auz tu mincie
Gie om cu carcie, gieșciept !
Când o gușci, o dai pe gușă
Și o sâmț tarie în piept.

Că măi bună niși nu afli,
N-arie niși un păcicar,
Ba măi mult, iț ie și banii,
Cie măi bagă prân șpitari.

Iel îț dă la bumbi și prafuri,
Și cie-ndoapă ca pe găscă,
Și, buzumienit la mincie,
La muierie îi zâși... cuscră !

Am văzut gin așcia, dragă,
Că nu biau, fac pe niznaiu...
Îm vinie așa o șiodă,
Să lie dau în cap cu maiu !

Cum să laudă-n gura marie
Că nu biau, iei fac aviere.
Nu-i nimic, că subsiemnatu
O amiestăcă cu miere...

Ma tratiez, îi dau cu litru,
Să nu mă prindă vrio rășială ;
Niși muieria nu mă lasă
S-o țuc ori s-o țân în poală.

Dar mă rog la Domnu Sfântu,
Lu Cristos și lu Ilie,
Să-l șinstască, să-l păzască
Pe-ăl cari-o făcut răchie !

Ăla o fost un maistor marie,

Vriun profiesor gie chimie,
O fost măi gieşciept ca ăla
Gi-o pus roata la coşie.

Dumniezău să nie ajucie
Pe noi toţ ş-al nostru niam,
Pe noi carie biem răchie
Şî o faşiem la căzan !

*17 noiembrie 2001
Ocna de Fier*

S-o sfăgit baba cu moşu

S-o sfăgit baba cu moşu,
Iac-aşa, gintr-o prostâie,
S-or jucat ca-n ciniereţă,
Altşieva n-o fost să fie.

Baba frământa aluatu,
Să facă colac cu mac,
Numa moşu, fără mincie,
O tot bâzâia la cap.

Pe norpriet o încins foaia,
O făcut totu cu rost,
O pus ţucăr, mac şî nucă,
Să fie bun şî gustos.

Moşu, în avlia marie,

Unjia fiest pe la coșie
Hamurile, hindrișâruri,
Io vă zâc, ca să să șcie.

Numa că șî moșu Pătru,
Ca să-i miargă binie traba,
Venia când șî când în cuină,
Să vadă șie fașie baba.

Gin uiaga măi doplină,
Îș turna fiest la răchie
Într-un ștamplu cât o nucă
Șî plieca iar în avlie.

Numa că, după o vreme,
Tăbărât gie șpățarială,
I-o vienit zvâcu lu moșu,
S-o țână pe babă-n poală.

Iel, cu mincia câta dusă
Șî afumat gie la răchie,
O brușia pe biata babă,
Parcă lucra la coșie.

Suduieli șî du-cie dracu,
Om bolând șî fără mincie,
Ogoai-ce, bou naibii,
Fii pe pașie, șăz cumincie.

Că ni-s oamieni în etacie,
Cu copii șî cu nepoț,
Numa tu mă traji gie poalie,
Mă brușiești pe la chiloț.

Iac-aşa o-nşieput sfada,
Moşu cu mâna pe babă ;
V-am zâs că n-arie vrio mincie,
O vrut să să aflie-n trabă.

Da gie ungie, nu-i măi smagă !
Toacie-ş au în lumie rost,
S-or dus vremurilie ălia,
S-or dus – parcă nişi n-or fost.

*18 mai 2003
Ocna de Fier*

şinie o făcut căzanu

şinie o făcut căzanu ?!
şinie l-o fi ivientat ?!
O fi fost un om cu carcie ?
Ori vriun marie învăţat ?

Tot mă-ntrăb şî în storc capu :
şinie ar pucia să fie ?!
Auz tu... să-i fecie mincia
Baş căzanu de răchie !

Îi gin tablă gie aramă,
Galbină... parcă-i gie aor,
Îl găşăşci în tot Banatu,
În avlie la vriun paor.

Dar căzanu ăsta, dragă,
Trăieșcie sucie gie ani,
Îi făcut numa gin mână,
Lucrătura gie țâgani.

Numa iei șciu cum să-l facă,
Să-l bată și să-l lipiască
În coadă gie rândunică,
Lucrătura... țâgăniască.

Măi anțârț, trășiau țâgani,
Cu bulibașa Pătru Bumb –
I-or făcut cazan lu Ică,
și în iel i-or băgat... plumb,

Ca să tragă-n greutacie.
Fără niși o țâră milă,
L-or împlut așa cum trăbă,
Ca să tragă grieu la chilă.

Am bieut, l-am luat în probă,
N-am sâmtât ca să mă ungă,
Ba măi mult, m-o luat cu friguri,
Mi s-o făcut gura... pungă.

Avieț grijă, căscaț ochii,
Când vriei să-ț alieji țâganu,
Să îl cauț, să-l cunoșci binie,
Pe-ăl carie-ț fașie căzanu.

Nu să cie bucuri, ca nepoți
Când văd pomu gie Crășiun !
Dacă-ț bagă plumb cu ruptu,

Ăla nu-i căzan gie-al bun.

Șî niși nu îi vrio mirarie,
Când boliești și șaz în pat,
Doftoru să-ț gie verdictu
Că ai cancier la ficat.

șinie o făcut căzanu
Să-i gie Domnu sănătacie,
Că o fost un om cu școală,
Șî cu multă... facultacie.

C-ăi savant, c-o fost vriun maistor,
O știut să-i facă și lula,
Dar gieșciept o fost și ăla
Cari-o ivientat... trăgula !

*15 noiembrie 2001
Ocna de Fier*

În sara lu Moș Nicolaie

În sara lu Moș Nicolaie,
Copiii toț mierieu așciaptă
Ca moșu să li-aducă șieva :
În ștrimfi vrio pomoroancă coaptă,

Melșpaisuri șî boboanță mulce,
Ciocoladă fiel gie fiel,
Dar l-ai sărași, fără părint,
Niși cât o boabă gie pipier.

Iei șād pe drum, șierșasc, cu frică,
Poacie măi capătă vriun ban,
Când vriun bogat, milos gin firie,
Cu milă pântr-un biet orfan,

Îi ia cu iel, îi dușie-acasă,
Îi spală șî lie dă mâncarie.
Prân fielu lui, iel i-o adus
Lu Dumniezău o alinarie.

Iar ai măi mulț îș întorc capu,
Fiincă nu-i copilu lor,
Dar Dumniezău, la rându lui,
Nu să zăuit-așa ușor !

La cât binie, cari-or făcut
Pomană, milă șî dreptacie,
O să lie gia cât n-or visat :
Spori, bucurie, sănătacie.

Iar la ăi carie o-ntors capu
șî l-o lăsat pe al sărac
Să șiară căci-un colț gie pită,
Nu ciocoladă... cozonac,

În numilie lu Cristos Sfântu
Să-i gie cât poacie șî cât arie,
Dacă iel s-ar fi milostât,
În șieruri avia alinarie.

Aşa şi Sfântu Nicolaie,
Un sfânt milos aşa cum îi,
La văduvie şi la orfani
Li-o adus alinaria lui.

şi prân creginţa şi-o avut-o
În Cristos şi Dumniezău,
Pântru copii şi văduvoanie,
Îl ocrocieşcie gie al rău.

Creginţa-n Sfântu Nicolaie
Îi pântru noi, ai păcătoş,
Dar carie îs curaţ la sufliet
Să-nchină Domnului Cristos.

Aşa cum Sfântu Nicolaie
Vrie ca pe noi să nie probiască,
Să nie-nchinăm şi să iertăm,
La şieruri ca să nie primiască.

şi io, criedul ca şi copiii,
Am vixuit papuşi gi-a-rându,
Că numa la Moş Nicolaie
Mi-o fost şi mincia, da şi gându.

Îl aşcieptam şi io ca alfi
Că poacie îm aduşie şieva,
Da o vienit măi înaincie
Soacra gie la Corniereva.

şi o scos gintr-o străicuşă
Cât un ţicăr gie năilon
Cam la şasă litrie bunie,

Baş cât întră-ntr-un bidon,

O răchie gi-aia tarie,
Nume prună, gi-a gie toamnă,
C-am bieut la hălie ştamplie,
Gi-ai fi zâs că... scroafa-i doamnă !

Nume Sfântu Nicolaie,
Dumnezeu să-l ocrociască,
După cum la iei îi liejia
Pe iel să îl primăriască.

Că şî noi, aşcia creşcinii,
Nie-nchinăm după zăcon,
Îl sărbăm baş cu plăşierie,
Că nie faşie... avion.

Sfinţî, iei, aşa cum îs,
Ba măi mult şî cum or fost,
Cu toţ or avut creginţă
În Domnu Isus Cristos.

Noi, oameni plini gie păcacie,
Binie-am vrie-n lumie să fie
Şî să-l şinstâm pe Nicolaie
Cu ştamplie plinie gie răchie.

Că ni-s ortodocşi, catolişi,
Bapţişci, sâmbătari, uniţ,
Dumnezeu ni-o dat viaţă
Ca toţ să fim ferişiţ.

Să cregiem în Sfânta Cruşie,

Să fașiem în lumie binie,
șî pe Sfântu Nicolaie
Să-l șinstâm cum să cuvinie.

5 decembrie 2003
Ocna de Fier

Iarna îi ca o miriasă

Iarna-ș lasă al iei șlaier
Pestă gealuri, pestă casă,
Îț vinie să zâși că iarna
Îi a măi faină miriasă.

Moș șî babie șăd în cuină,
Să-ncălzăsc lângă șpoiort
șî pe ploatnă, într-o oală,
Moșu-o pus vinu la fiert.

Cu pipier, cu scorțâșoară,
Poacie că șî vrio răchie,
Fiinc-așa șică-i la modă,
Ori așa trăbă să fie.

Iarna asta fașie șticuri
șî bagă-n casă rășială,
șî când ai nasu cât croafna

N-o măi țâni pe babă-n poală.

Atunși hai la păcicar,
Să-ț gie bumbi, prafuri cu chila.
Când tu ai răchie-n casă,
Cie duși s-arunși banii cu sâla ?

Da gie ungie, fii cumincie
șî gânțieșci-cie o țără.
N-asculta șie zâșie baba,
Dă-i o palmă pestă gură.

Du-cie, mă, colo-n podrum,
Că șcii unge-ai pus trăgula,
Trajie-ț vrio litră ori două,
După cum îț șcii măsura.

Puni-o pe toată la fiert
În vrio criglă ori vrio oală,
Zî-i lu baba că-i frumoasă
șî țâni-o șî câta-n poală.

Că n-o să cie doară gura
Să o minț ca altădată,
Cum i-ai luat mincia pe vremuri,
Când o fost odată... fată.

Iar afară ninjie-ntruna,
Fiecare-ș fașie traba,
Baba mângâie mârțanu,
Moșu-n gând... mâța lu baba.

C-o fi vis, ori că alșieva,
Că-i gie istină, nu șciu,

Toacie-s bunie și frumoasă
Când omu-i sănătos și viu.

Iar afară ninjie-ntruna,
Mie baș că nu îmi pasă,
Ascult Radio Cimișoara
Cu „Mândro când tu ieși mireasă”.

*16 ianuarie 2004
Ocna de Fier*

Să sfăgiesc

Să sfăgiesc, așa ca proșcii,
Ion, Mihai, Pătru și Laie,
Carie bieătură-n lumie
Îi a mări bună și cie taie.

Când o bei și-o sâmt pe gușă
Că cie unjie-ț dă fiori,
Niși capu să nu cie doară,
Dar să poț să cie și scoli.

Nu-i niși una ! zâșie Pătru,
Cum îi răchia româniască,
Scoală morți mări o dată,
și îi fașie să vorbiască !

Tași mă ! că nu știi nimica,
Zâșie Ion a lu Mărie.
Io n-am auzât vriun popă
Ca la mort să-i gie... răchie.

N-ai văzut l-a-ngropășiunie ?
Până nu-i punie căpacu,
Î stropieșcie cu vin roșu,
Prietoșit, dar cu... zăicin.

șî-l afumă numa câta,
șică să nu-l doară capu –
Cât o trăit pe lumia asta,
O avut parcie gie chin.

Da, așa-i ! aprobă Laie,
Vă zâc io că lie șciu toacie,
Că în mincia lui bolândă,
Baș pe toacie le socoacie.

șcii un drac, să cie trânciască,
șî să gie cu cin' gie ușă –
Mihai sărie gie la masă,
Pe Laie să-l ie gie gușă.

Ho, mă ! staț, nu ni-s aișia
Ca să nie luăm la bătaie,
Noi fașiem filozofie,
Lăsați-l pe domnu Laie !

șî în toată lumia asta,
Carie bieutură-i bună ?
Aia americăniască ?
Ori a noastră, a gie prună ?

Binie zâși, mă, Petre dragă !
Î aprobă domnu Laie.
S-or țucat, ș-or dat șî mâna,
Nu s-or măi luat la bătaie.

Împăcaț, bieură-ntruna
șî turnau ca-ntr-o chiscantă,
șî Mihai o luat trăgula
Ca să măi împlie o cantă.

*18 noiembrie 2001
Ocna de Fier*

După o săptămână I

V-am poviestât data trecută
Cu Ion, Mihai, Pătru șî Laie,
Carie câta lie făliră
Ca să s-apușie la bătaie.

Că baș az îi săptămâna
șî iară s-or întâlnit,
Viez, așa cum îi la sacie,
Să lie măi triacă gie urât.

Mă ! o zâs ș-o luat cuvântu
Domnu Pătru, ăl gin valie,

Ni-am tot întrăbat cu toți...
Carie bieutură-i tarie ?

Că n-am apucat să fașiem
La givan vrio rânduială,
Că lu Mihai i-o zâs veșina
Că muieria îl înșală.

Am bieut la iel acasă,
Că-i om fain, cie unji la rană,
Aț văzut c-o scos răchie...
O curs cană după cană.

Am bieut vrio patru litrie,
Răchie, numa gie-a bătrână,
Carie cie unjie cum trăbă
șî-ț fașie... inima bună.

Io șciam c-a lui muierie
Îi dusă la Cimișoara,
Numa dracu o fi știut-o
Că altu îi sușie poala !

Dar io nu cried niși acuma,
În al doispreșilea șias,
Că s-o dus la... mâtâială,
Că acasă n-o rămas.

Vez, mă Ioanie, zâșie Laie,
Nu cregiam c-a lui muierie
Să facă gie-alie niefăcucie...
Auz tu ! Să îl înșălie !

Dar cu șinie, carie-i ăla ?

Că nu așa, gie-a hopa-tropa,
șchipie-n sân și îț fă crușie,
Că ea trăieșcie cu... popa.

Tași mă, că nu cried nimica,
Așcia îs numa minșiuni.
Tu vorbiești așa, gie-a-ntaina,
Nu șcii șie să nie măi spuni.

Tași, mă Petre, zâșie Laie,
Iar Mihai cu șlaufu-n mână
Să dușie să împlie-o criglă
Cu răchie gie-a bătrână !...

*19 noiembrie 2001
Ocna de Fier*

Iarnă buclucașă

O fi iarna asta, dragă,
Ca o doamnă îmbrăcată
În sutien, chiloț și sucnă,
și să vria-mpopoțonată.

N-ai șie-i fașie, fiincă-i... curvă !
Ninjie az... mânie-i dă zloată.
Îi tăman ca o muierie
Carie îmblă... giezbrăcată.

Pântru unu, pântru altu !

Nu măi zâc nimic... da-m plașie
Că iarna asta îi cum îi
șî-n sufliet nu îm dă pașie !

Ninjie az, mânîe, poimânîe,
Las' să ningă cât o vria,
Mie-m plașie alba niauă,
Să mă joc căta cu ia.

Că mi-i dragă șî-i curată
Ca un șlaier gie miriasă,
Când îm vād avlia albă
Ca o mare gie mătasă.

șî pădurea-i albă toată,
Tot îi alb șî-n alb îs toacie,
Parc-ar vrie ca să nie ningă,
Să nie spelie gie păcacie !...

*24 februarie 2005
Ocna de Fier*

Februarie

Februarie ori Făurar
Îi a doua lună cu niauă,
Mâțî șād șî dorm în cuină,
Nu latră niși o cățauă.

Iar afară-i jier și frig,
Niaua scârțâie la ușă -
Dacă n-ai să biei o prună,
Atunși... trinc gie corcodușă !

Numa viez, că luna asta
Îi a mai scurtă gintră toacie,
Douășopt ori douășnouă
Zâlilie îs număracie.

și afară îi tot frig,
Mâțu doarmie sub șpoiort,
Iară tu, românie dragă,
Să nu biei un vin gie-al fiert ?

Cu pipier, cu scorțâșoară,
Să o sâmț că îi tot vie,
Ori drăguța, ori muieria
Cie țucă fiest pe chelie.

și mult sfînt în luna asta
Nu pria îs, gie grătulat.
N-ai șie fașie, șăz în casă
și măi mânși căci-un cârnat.

și duminica, criempită,
Cum îi la noi, la căărășăni,
Poacie fi moda a noastră,
Îi și la frați... cimișăni.

Iac-așa, cu una-alta,
S-o gătat și Făurar,
O trăcut ș-a doua lună,
O zburat gin călindar !

*4 noiembrie 2005
Ocna de Fier*

Iarna lu Drăgoi

Az-noapcie m-am triezât la tri,
Ori să fi fost șî vriun furtai,
Zău dacã mint, șî nu oi șci
Niși dacã-ț spun, ca să mă tai.

șî în izmienie, cum am fost,
Mi-am luat ș-un rieclu, gie mătasă,
Dar am ieșât afară-n frig
șî m-am dus sus, pe terasă.

șî șieru iera vânăt-gri,
Împănjänit cu stălie,
Gie-aș fi criezut că oi pucea
Să pun mâna pe ielie.

Așa mi-o poviestât Drăgoi,
La iel, la o răchie,
Că iarnă cum i-aiși, la Fier,
Iel alta nu o șcie !

*3 februarie 2005
Ocna de Fier*

La bețâie

La biețâie, omu șcie toacie alia,
Gie cie miri șî cie crușieșci,
Ba măi mult, când i-o prins ștricu,
Zâc... că-s crai împărăcieșci.

șî spun vrucie șî nievrucie,
Ca să-i audă tot natu,
Să să mirie toată lumia
șî să-i șcie baș tot satu.

Cât îs iei gie mari șî tari,
ș-au pucierie să răstoarnie,
Dar io cried că mult măi binie
Pot pe gât fiest ca să toarnie

Rum șî votcă, vin șî berie,
Când șî când șî vrio răchie,
Fiinc-atunși românu nostru
Îi într-o marie vesălie.

Să-i gie Domnu sănătacie,
Spori la marvie șî mulț bani,
Ca să bie cât poacie dușie
șî să-mbătrâniască-n ani.

Când o fi în patru scânduri
șî în nas plin cu pămucă,
Vin alț priecini... hop în cârcă
șî iut' la morminț să-l ducă...

Iar bietu românu nostru,
Că îi priecin ori cumnat,
Pliacă cătră altă lumie,
Și pe noi iel ni-o lăsat.

Ailalț priecini, carie-n viață
Or bieut cu răposatu,
S-or șinstât zâua și noapcia,
După cum li-o fost zănatu.

Niși priecinii carie-s în viață
Nu-l zăuit-așa ușor –
Când să șinstăsc cu vrio uiagă,
Plină ochi cu monopol.

Biau așa, langsam la lieșie,
După datina bătrână,
Și îl pomieniesc cu șinstă,
Dumniezău, Iel să îl țână.

Să îl iercie și să-l spielie,
S-ăi șciargă a lui păcacie,
Că rău n-o făcut la nima,
O bieut pe săturacie.

Iar viața nu i-o fost lungă,
Să zacă la pat, să tragă,
Dumniezău să-l oginiască
Și să-i împlie o uiagă.

Nu cu mir, nu cu tămâie,
Că aia scoacie fiest la fum,
Împlie toată soba marie
Și miroasă... a parfum.

Să îi împlie ochi o criglă
Cu coniac ori cu răchie,
Ca să bie cu Sfântu Pătru
Și cu domnu Sfânt Ilie.

Și acolo-n aia lumie,
Gie ungie nima n-o venit,
Numa popii zâc că-i binie
Și îi liesnie gie trăit.

Io... îm tot sușiesc mincia
Și mă-ntrăb : bini-o să fie
Dacă sfinți hăi gin șieriuri
Nu au vasă cu răchie ?

Api-atunșia, mult măi binie
Îi aiși, când ieși în viață !
Mă muierie, țucu-ț gura,
Dă-m să biau, pân giminiață !

Cum zâșie Sorin Olariu :
Când cie puni la o bieută,
Atunși bei așa cum trăbă,
Până-ț șăgie limba... plută.

*7 august 2001
Ocna de Fier*

S-o schimbat șiasu

La vișierie, într-o sară,
Tăman când șiasu s-o schimbat,
Or vinit la sfânta slujbă
Cantorii, să câncie-n strană.

La biserică-n avlie,
Babie, moș s-or adunat,
Numa popa nu măi vinie,
Poacie fi că s-o zuitat.

Hei... părincie, strâgă mama,
Viez că lumia-i în avlie.
Iel cu-arșău în grăgină,
Mereuț o tot săpat,

Lumia, adunată chită,
O vienit cu-n șias năincie,
Că ieri noapcie la doispreșie,
Bucureșciu l-o schimbat.

Mărio ! Ȑșcia-s proșci, gie parcă,
Mincia or pierdut-o pe ogaș,
N-or vienit așa cum trăbă
La bisărică la, slujbă,

Or vienit cu-n șias năincie,
Parcă Iuda io chiebat,
Tunie dracu-n iei să tunie
șî-n carie-l mută pe șias.

șî atunși numa-ntr-o fugă,
Sculilie li-o aruncat,
Preociaso... hai odată,
Adă-m carcia, reverienda, pătrăfiru,

Lu ășcia Dumniezău sfântu
Mincia toată li-o luat,
Ori li-o toarnă cu tolșieru,
Ori li-o bagă-n cap cu... chilu.

Iac-așa v-am zâs poviesta
Cu șiasu când s-o mutat,
Popa năcăjât șî roșu
La obraz cum îi piparca,
Gie gângai că fașie spumie,

Or vienit, cu mic, cu marie,
La vișiernie lumia-n sat,
Or vienit baș cum nu trăbă,
Tunie dracu-n iei să tunie.

*20 martie 2000
Ocna de Fier*

Sară Sfântă gie Ajun

Doamnie, câtă bucurie
Îi în sara gie Ajun,
șî noi toț, cu mic, cu marie,
Îl așcieptăm pe Moș Crășiun

Să vina cu straița marie,
Vârfuită cu gie toacie,
Că mă-ntrăb : câtă tovară
Poacie dușie fiest în spacie ?

Că-i bătrân, gie multă vreme,
șî cu iel ni-am pomenit,
Nișiodată nu smincieșcie,
Vinie ungie îi pocit,
Că să bucură copiii !
Doamne... câtă vesălie !
Cum să bucură moș Pătru
La uiaga cu răchie !

Că gie ungie vinie Moșu ?
Io nu aș pucia a spunie,
Gin carie țară, ungie niaua
Ninjie fiest șî să tot punie ?
Iel cu sania lui a marie
Pe la Ajun să șpățârieșcie,
Vinie glonț la toată casa,
Nișiodată nu smincieșcie.

Cie așcieptăm cu bucurie
Ca să vini pe la copii,
Să lie-aduși șie poț cu straița :
Bunățăț șî jucării,
Iar lu ăia mari... ascultă,
Moșulie ! Punie-lie-n poală
Nu șie ai băgat în straiță –
Aruncă-lie straița goală !

Că la iei Sfântu Crășiunu
Îi bogat șî plin cu toacie,
Cu mășâni, cu bani, cu vilie,
Ba alți au șî palacie !
Că masa a lor îi plină,

Dân bielșug, cu trufandalie !
Ai măi mulț nu au nimica,
Abia vrio pită gie mâncarie.

Tot mă-ntrăb : la câț Crășiunu
Îl sărbătoriesc în pașie,
Cu cârnaț, cu șonc, cu clisă,
Cu melșpaisuri, cu pogașie,
Cu vin roșu și cu berie...
Doamnie, câtă bucurie
Când șăz la Crășiun, la masă,
Lângă uiaga cu răchie !

și când vuez că vinie baba
Cu vătraiu într-o mână
Ori cu caucu plin cu jâghi,
Cu tămâie fiest afumă,
și cie uiț cum îl învârcie
și cum lie bolborosășcie,
Îț fași crușie și în gând
Zăși : Doamnie iartă-i !
Ori poacie : Doamnie ferieșcie !

Iar acu la încheierie,
În Sara Sfântă gie Ajun,
Așcieptaț cu mic, cu marie,
Ca să vină Moș Crășiun !
Așcieptați-l, că iel vinie,
Bucurați-vă, dar cu folos,
Că în Sara asta Sfântă
Să nașcie Isus Cristos !

*26 noiembrie 2001
Ocna de Fier*

Glosar

Cablu lu Cocoș

a sudui – a ocări; a certa
peșchir – prosop
a [să] țuțula – a [se] legăna
șticuri – figuri
majur – sergent major
mâț – motan, pisoai

Gie la Zăponic la valie

sucnă – fustă
cârpă – batic

Tot la sat îi veșnișia !

mârtan – motan
corielnic – coteț de găini
bât – par, bătă
amânat – târziu
niauă – zăpadă
potreauă – fotografie
rieumă – reumatism
bechier – neastâmpărat
podrum – pivniță
șol – cană
uiagă – sticlă
Să vaită popii

devlă – cap
a zogoni – a alunga
coșie – căruță

Lună plină

fereang – perdea

Alcie vriemuri îs acuma

cu sâla – cu forța
mozi – film
giespuiat – dezbrăcat
a sminci – a greși

țăujână – folosință
șticuri – figuri

Soacra și Moș Nicolaie

crumpiri – cartofi
pufără – neplăcut, incomod
scovardă – clătită
buturit – găurit
a [să] zuita – a uita
păpuc – pantof

Sfatu doftorului

foalie – burtă
herț – inimă
pătrăfir – parte din odăjdiile
bisericești; epitrahil
a isnovi – a scorni
bumbi – aici: medicamente,
pastile
țâdulă – aici: rețetă
anțârț – în urmă cu doi ani
a să becieji – a se îmbolnăvi
șpais – cămară de alimente
păcică – farmacist
a străfiga – a strănuta
cliențaică – gură spartă
a măscări – a certa, a ocări
medițânuri – medicamente
șpitari – spital
a boscorogi – a vorbi mult,
neconcludent

Vino, dragă Moș Crășiunie

boboanță – bomboane
țucurielie – dulciuri
barem – măcar
a să șpățări – a se plimba

Pită-n țăst

țăst – capac de fontă sub care
se coace pâinea
pămucă – vată

vătrai – făraș
a astruși – a acoperi
șopru – șopron
jâghi – jar
ierugă – iazul morii
cieligă – căruță
tri nula – trei zerouri, tip de făină de calitate

Ianuarie

sarmie – sarmale
șonc – șuncă, jambon
clisă – slănină
trăgulă – instrument pentru
scos băutura din butoi
cuină – bucătărie

Or venit colindătorii

avlie – curte
țâțână – balama
sobă – cameră, odaie
gi-a-ntaina – fără rost
melșpaisuri – prăjituri
de casă

șinie-o iventat răchia

divan – canapea, dormeză
douan – tutun
a bogicăi – a căuta insistent,
a cotrobăi
comină – borhot de fructe
păcicar – farmacist
buzumenit – buimac, confuz
mai – instrument de lemn
folosit la bătut rufe

S-o sfăgit baba cu moșu

aluat – cocă de pâine
colac – prăjitură, cozonac
norpriet – masă de lemn pe
care se frământă coca
țucăr – zahăr
ștamplu – pahar mic de țuică

hindrișâruri – harnașament
a tăbări – a obosi
șpățârială – plimbare
zvâc – pornire, impuls
a brușia – a pipăi
a să ogoi – a se potoli
smagă – putere, forță

șinie o făcut căzanu

căzan – aici: cazan de făcut
țuică; alambic
[om] cu carcie – învățat,
școlit
paor – țăran, agricultor
cu ruptu – mult, fără măsură
lulă – aici: robinet

În sara lu Moș Nicolaie

ștrimfi – ciorapi
pomoroancă – portocală
a probi – a încerca
vixuit – lustruit
țicăr – plasă
zăcon – lege, datină

Iarna îi ca o miriasă

șlaier – trenă
șpoiert – cuptor de gătit
plotnă – plită
croafnă – gogoasă
podrum – pivniță, beci
criglă – cană
gie istină – cu adevărat

Să sfăgiesc

pretoșit – amestecat
zăicin – ulei comestibil
chiscantă – vas mai mare,
(pentru untură)
cantă – ulcea

După o săptămână I

[la] givan – discuții, sfat
a gratula – a felicita
criempită – prăjitură cu
budincă, cremeș

Iarnă buclucașă

zloată – lapoviță

Februarie

trinc – băătură
șlauf – furtun (pentru scos
bătura din butoi)

Iarna lu Drăgoi

furtai – sfert de oră
izmienie – indispensabili
rieclu – vestă

La bețâie

ștric – grad de tărie
marvie – vite
morminț – cimitir
zănat – obicei
langsam – încet
în lieșie – încet
liesnie – ușor; ieftin
a țuca – a săruta

S-o schimbat șiasu

arșău – hârleț
chită – mănunchi
tolșier – pâlnie
piparcă – ardei iute

Sară Sfântă gie Ajun

tovară – greutate
straiță – traistă
a sminci – a greși
cauc – polonic

Cuprins

Gheorghiuță și literatura dialectală, <i>prefață de prof. dr. Călin Chincea</i>	7
Cablu lu Cocoș	13
Gie la Zăponic la valie	16
Tot la sat îi veșnișia !	18
Să vaită popii	20
Lună plină	22
Alcie vriemuri îs acuma	23
Soacra și Moș Nicolaie	25
Sfatu doftorului	27
Vino, dragă Moș Crășiunie	30
Pită-n țăst	32
Ianuarie	36
Or vienit colindătorii	38
șinie-o iventat răchia	41
S-o sfăgit baba cu moșu	44
șinie o făcut căzanu	47
În sara lu Moș Nicolaie	50
Iarna îi ca o miriasă	55
Să sfăgiesc	58
După o săptămână I	61
Iarnă buclucașă	64
Februarie	66
Iarna lu Drăgoi	68
La bețâie	69
S-o schimbat șiasu	73
Sară Sfântă gie Ajun	76
<i>Glosar</i>	79

Consilier editorial – Viorel Marineasa
Tehnoredactor – Dorin Davideanu
Imprimat la
TIPOGRAFIA MARINEASA
Str. Mureş nr. 34 – Timișoara, România
Telefon: 0256 - 27 23 79

© **G h e o r g h i ț ă B r e b e n a r**
ș i E d i t u r a M a r i n e a s a

I S B N 9 7 3 - 6 3 1 - 2 7 1 - 2